Talas
Tarihi Kent Haritası

Görüş ve öneriniz için:
Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Tarihi Eserler Şb. Md.
Adres: Kayseri Milli Mücadele Müzesi
•90 352 320 70 50
kulturvarliklari@kayseri.bel.tr

Bu harita Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanmıştır.
Tüm telif hakları Kayseri Büyükşehir Belediyesi'ne aittir. İzinsiz kullanılamaz.

www.kayseri.bel.tr • www.talas.bel.tr

Talas
Tarihi Kent Haritası

Tarihin saklı bahçesini
keşfetmek için şimdi

RoTa TALAS

KİÇİKÖY MAHALLESİ

1. ALİ SAİP PAŞA CADDESİ

Gölbaşı Meydanı'ndan başlayarak uzanan Ali Saip Paşa Caddesi, Ermeni, Rum ve Türkler'in mübadele dönemine kadar bir arada yaşadıkları tarihi bir güzergâhtır. Cadde üzerinde karşılıklı olarak sıralanmış geleneksel nitelikli konutların yanı sıra ve çeşmeler, kuyular, kilise ve camiler bulunmaktadır.

2. GÖLBAŞI MEYDANI

Atatürk Bulvarı, Kazım Paşa ve Ali Saip Paşa Caddesi'nin kesişiminde yer almaktadır. Şehrin en eski ortak noktalarından olan bu Meydan'ın bulunduğu alanın altında büyük bir sarnıç yer almaktadır. Ali Saip Paşa Konağı, çeşme ve sarnıç meydan çevresinde bulunan önemli kültürel miras değerleridir.

3. ALİ SAİP PAŞA KONAĞI

Gölbaşı Meydanı'nda yer almaktadır. Kesme taştan iki katlı olarak inşa edilmiştir. Konağın en üst katında, Talas'ta "muhaccer" de denilen "cihannüma köşkü" bulunmaktadır. Avluya açılan cümle kapısı üzerinde 1928 tarihli kitabe bulunmaktadır. Talaslı mümtaz şahsiyetlerimizden olan Ali Saip Paşa'nın adını yaşatmak amacıyla yapı, onun adıyla anılmaktadır.

4. ALİ SAİP PAŞA MEYDAN ÇEŞMESİ

Ali Saip Paşa Caddesi'nin girişinde yer almaktadır. Daha önce bulunduğu yerde bağımsız bir meydan çeşmesi iken 1968 yılında günümüzde bulunduğu yere taşınmıştır. Çeşme, kitabesine göre 1305 (M.1888) yılında Ali Saip Paşa tarafından babası İbrahim Efendi için yaptırılmıştır.

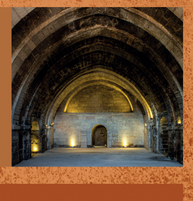
5. ALİ SAİP PAŞA CAMİ

Ali Saip Paşa Caddesi'nde yer almaktadır. Osmanlı Devleti'nde çeşitli askeri makam ve rütbelerde görev yapmış olan Ali Saip Paşa tarafından yaptırılmıştır. Avluya geçiş sağlanan kapının üzerindeki üçgen alınlıkta Osmanlı Devlet arması bulunmaktadır. Camiye giriş kapısı üzerinde on iki satırlık inşa kitabesi bulunmaktadır.

6. ALİ SAİP PAŞA CAMİ ÇEŞMESİ

Ali Saip Paşa Cami'nin avlusunun kuzeybatı duvarında yer almaktadır. Günümüzde de işlevsel olan çeşme, Ali Saip Paşa tarafından 1305 (M.1887) yılında yaptırılmıştır. Çeşmenin ayna taşı ve kitabesi mermerdendir. Kitabe, sülüs hattıyla yazılmış ve altı bölümden oluşmaktadır.

7. TOL KİLİSE SANAT GALERİSİ

Ali Saip Paşa Caddesi ile bağlantılı Harmanlar Sokağı'nda yer almaktadır. Kilise, günümüzden yaklaşık olarak 1500 yıl öncesine tarihlendirilebilir. Kaya oyma biçimde dört bölümden oluşturulmuştur. Doğu yönünde üç bölümden oluşan apsisleri bulunan yapının ana mekanı yaklaşık yedi metre yüksekliğindeki kemerlerle güçlendirilmiştir.

8. AMERİKAN KIZ MEKTEBİ

Talas, 1870 yılında ABCFM (Amerikan Yabancı Misyonlar Komisyonu) tarafından uç istasyon olarak belirlenmiştir. Amerikalıların Talas'ta kız eğitim faaliyetleri Miss Sarah Closson öncülüğünde 1871 yılında başlamıştır. Bu binada başlangıçta kurs niteliğinde eğitim verilmiş olup bina sonrasında kızlar için yatılı duruma getirilmiştir.

9. ESMA HANIM ÇEŞMESİ

Ali Saip Paşa Caddesi'nin Aşağı Meydan ile sonlandığı alanda bulunmaktadır. Çeşme, Ali Saip Paşa tarafından annesi Esma Hanım için 1305 (M.1887) yılında yaptırılmıştır. Tamamı taştan yapılmış olan çeşmenin ayna taşı ve kitabesi mermerdendir. Kitabe, sülüs hattıyla yazılmış ve altı bölümden oluşmaktadır.

TABLAKAYA MAHALLESİ

10. MUAMMER BEY CADDESİ

Mahallenin kentsel sit alanı içerisinde kalan kısmını doğu batı doğrultusunda kateden güzergâhlardandır. Cadde güzergâhında geleneksel nitelikteki konutlar karşılıklı olarak sıralanmıştır. Cadde, Arnavut taş döşemeli yolları ve Hükümet Caddesi'ne bağlanan merdivenli sokaklarıyla görülmeye değer tarihi bir güzergâhtır.

11. CUMHURİYET MEYDANI

Erhan ve Hükümet Caddesi'nin birleştiği noktada yer almaktadır. Şehrin en eski ortak noktalarından olan bu meydanda 19. yüzyılda "Un Pazarı" kurulurmuş. Meydan çevresinde Eski Belediye Binası, Tablakaya Camii, Salih Ağa Çeşmesi gibi önemli yapılarla birlikte geleneksel nitelikli konutlar bulunmaktadır.

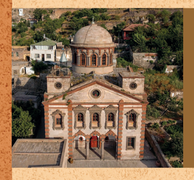
12. ESKİ BELEDİYE BİNASI

Cumhuriyet Meydanı'nda yer almaktadır. 1950'li yıllarda inşa edilmiştir. İlk dönemlerinde gençlik kulübü ve tiyatro salonu olarak değerlendirilmiş olan yapı daha sonra Talas Belediyesi hizmet binası ve askerlik şubesi olarak kullanılmıştır. Restorasyonu sonrasında "Talas Belediyesi Nikah Salonu" olarak hizmet vermektedir.

13. SALİH AĞA ÇEŞMESİ

Hükümet Caddesi ile Çeşme Sokağı'nın birleştiği noktada yer almaktadır. 1344 (M.1926) senesinde Balcı Halil oğlu Salih Ağa tarafından yaptırılmıştır. Çeşmenin üçgen alınlığının ortasında beyaz mermerden dairevi formlu kitabesi bulunmaktadır. Çeşmenin sonlandığı taç kısmı antik devir yapılarının giriş cepheleri gibi düzenlenmiştir.

14. PANAYA KİLİSESİ YAMAN DEDE CAMİ

Karabey Sokak'ta yer almaktadır. 1886 yılında Osmanlı Sultanı II. Abdülhamit Han'ın izniyle Metropolit Ionnis tarafından Meryem Ana'nın ölümüne (koimesis) ithafen yaptırılmıştır. Kilise, 1321 (M.1924) yılında camiye çevrilmiş ve "Yeni Zafer Cami Şerifi" olarak anılmıştır.

15. YAMAN DEDE KONAĞI

Muammer Bey Caddesi'nde yer almaktadır. Yapı, 1850 yılında iç sofalı geleneksel Türk evi karakteristiğinde inşa edilmiştir. 1890'lı yıllarda kısmen yıkılan yapı, gayrimüslim bir kullanıcı tarafından satın alınmıştır. Konak, mübadele sonrasında 1927 yılında Alaybeyzade Osman Ağa tarafından satın alınmıştır. Günümüzde Talas Belediyesi bünyesinde hizmet vermektedir.

22. ALİ DAĞI

Tarihi şehrimizin doğal anıtı niteliğindeki Ali Dağı (1869 m), hava sporları açısından dünya çapında önemli merkezlerdendir. Dağı tam tur dolaşan 360 güzergahı doğa yürüyüşleri için oldukça uygundur. Bununla birlikte Ali Dağı çevresinde binicilik ve model uçak etkinliklerinin yapılabileceği tesisler de bulunmaktadır.

HAN MAHALLESİ

16. ERHAN CADDESİ

Cumhuriyet Meydanı ile Harman Meydanı'nı birbirine bağlayan; cami, çeşme ve hamam ile geleneksel nitelikli konutların yer aldığı bir güzergahtır. Yunan Kuvvetleri Komutanı General Trikopis, Kurtuluş Savaşı sonrasında Lozan Anlaşmasına kadar esir olarak tutulduğu süreçte bu caddede bulunan ve Ermeni bir doktora ait konakta ikamet etmiştir.

17. HAN CAMİ

Erhan Caddesi üzerinde yer almaktadır. Osmanlı Sultanı II. Abdülhamit Han zamanında Şeyhülislam Müsteşarı Derviş Efendi tarafından 1316 (M.1899) yılında inşa edilmiştir. Caminin hüsn-ü hatları, Hattatların Reisi Muhsinzade es-Seyyid Abdullah tarafından yazılmıştır. Yapı, 19. yüzyılda Kayseri'de inşa edilmiş tek kubbeli camilerin önemli örneklerindendir.

18. ALİ SAİP PAŞA HAMAMI

Erhan Caddesi güzergahında Han Cami'nin karşısında yer almaktadır. Hamamın vakfiyesinde Ali Saip Paşa tarafından 1307 (M.1889) yılında yaptırıldığı belirtilmiştir. Yapının üst örtüsünü tonoz ve kubbeler oluşturmaktadır. Yapı, restorasyon çalışmaları sonrasında hizmete açılmıştır.

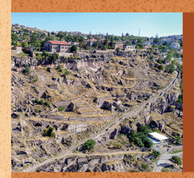
19. HACI AHMET EFENDİ ÇEŞMESİ

Han Cami'nin güneydoğusunda yer almaktadır. Kitabesine göre 1303 (M.1885) yılının Ramazan ayında Talas'ın 19. yüzyıldaki imarına önemli katkılar sağlamış olan Hacı Ahmet Efendi tarafından inşa ettirilmiştir. Eserin kitabesinde mermer diğer tüm bölümlerinde kesme taş kullanılmıştır.

20. TAKSİHARİS KİLİSESİ

Han Cami'nin güneydoğusunda yer almaktadır. Rum Ortodoksları için 1729 yılında inşa edilmiş olup 1860'lı yıllarda onarım görmüştür. Mübadele döneminde cemaati Talas'tan ayrılan kilise, özel mülkiyete geçmiştir. Bir dönem konut olarak da kullanılmış olan yapı, günümüzde metruk ve harabe durumdadır.

21. KARAMAN BAYIRI

Esvak-i Sultani (Devlet Çarşısı), 19. yüzyıl kayıtlarına göre iki yüz civarında üretim atölyesi ve mağaza niteliğinde iş yerinin bulunduğu tarihi bir ticaret alanıdır. Çarşı Caddesi, Hanönü Çarşısı ve Karaman Bayırı, günümüze harabe durumda ulaşmış olan bu alan ile bağlantılı önemli güzergâhlardır.

HARMAN MAHALLESİ

23. KAZIM PAŞA CADDESİ

Harman ve Gölbaşı Meydanı'nı birbirine bağlayan ve kuzey güney doğrultusunda uzanan güzergâh aynı zamanda Müsteşar Caddesi aracılığı ile Erhan Caddesine bağlanmaktadır. Cadde boyunca farklı dönemlere ait geleneksel nitelikli konutlar karşılıklı olarak sıralanmıştır.

24. HARMAN MEYDANI

Kazım Paşa ve Erhan Caddesi ile Dere Sokak'ın kesişiminde yer alan Meydan, tarihi kent dokusundaki en eski ortak alanlardan biridir. Harman Cami, Rüştiye Mektebi (İlçe Halk Kütüphanesi), Okutan Konağı ve Cemil Baba evi Meydan çevresinde bulunan önemli kültürel miras değerleridir.

25. HARMAN CAMİ VE ÇEŞMESİ

Harman Meydanı'nda yer almaktadır. İnşa tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte Talas'ın en eski camilerinden birisi olduğu ve 1277 (M.1860) yılında Osmanlı Sultanı Abdülmecid Han Dönemi'nde onarım gördüğü tamir kitabesinden anlaşılmaktadır. Caminin minaresi 1305 (M.1887) yılında Ali Saip Paşa tarafından yaptırılmıştır.

26. RÜŞTİYE MEKTEBİ

Harman Meydanı'nda yer almaktadır. 1286 (M.1869) yılında Osmanlı Sultanı Abdülaziz Han'ın emriyle ve Talas halkının katkılarıyla inşa edilmiştir. Yapı tamamen düzgün kesme taştan yapılmıştır. Harman Cami'ne bir kulliye havası vermesi amaçlanarak inşa edilen yapı, günümüzde "İlçe Halk Kütüphanesi" olarak hizmet vermektedir.

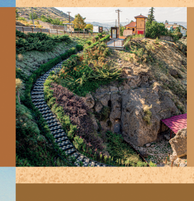
27. OKUTAN KONAĞI

Erhan Caddesi güzergâhında yer almaktadır. Konağın yapım tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte 19. yüzyıla tarihlendirilebilir. Geleneksel nitelikli önemli konut örneklerinden olan konak, orta sofalı Türk evi karakteristiğinde inşa edilmiştir. Konak, günümüzde restoran olarak hizmet vermektedir.

28. ESMA HANIM TÜRBESİ

Atatürk Bulvarı üzerinde bulunan Cemil Baba Mezarlığı'nın batı köşesinde yer almaktadır. 1307 (M.1890) yılında Ali Saip Paşa tarafından 1282 (M.1866) yılında vefat eden annesi Esma Hanım adına yaptırılmıştır. Türbe, Esma Hanım'ın vefatından yaklaşık olarak yirmi dört yıl sonra inşa edilmiştir.

29. ALİ DAĞI SARNIÇLI YERALTI ŞEHRİ

Şehit Komandolar Caddesi üzerinde yer almaktadır. MS. IV.-V. yüzyıllara tarihlendirilen ve arkeolojik sit olarak tescillenmiş olan yer altı şehri; şirane, kuşluk ve sarnıç bölümleri ile bu bölümleri birbirine bağlayan tünellerden meydana gelmiştir. Sarnıç ile bağlantısı 132 m uzunluğundaki batı koridoru sağlamaktadır.

30. CEMİL BABA EVİ

Harman Meydanı'nda yer almaktadır. Talas'ın önemli manevi şahsiyetlerinden birisi olan Cemil Baba'nın yaşadığı evdir. Küçük bir avludan geçilerek girilen odasının içerisinde ahşaptan mahfil bulunmaktadır. Mütevazı bir yaşam sürmüş olan Cemil Baba'nın bu durumunun da ifadesi niteliğindeki evi tek odalı küçük bir yapıdır.

31. CEMİL BABA MEZARLIĞI VE TÜRBESİ

Atatürk Bulvarı üzerinde yer almaktadır. Talas'ın Müslümanlara ait en eski mezarlıklarındandır. Mezarlık içerisinde farklı süsleme ve hatlarla bezenmiş tarihi mezar taşları bulunmaktadır. Cemil Baba'nın defnedilmiş olduğu türbe de mezarlık içerisindedir. Cemil Baba Türbesi, baldaken tarzda dört yönden açık bir biçimde

YUKARI MAHALLE

32. AMERİKAN KIZ KOLEJİ

Erciyes Üniversitesi Sosyal Tesisleri kampüsü içerisinde yer alan ve "Paşa Konağı" olarak bilinen yapı, 1874 yılında inşa edilmiştir. 1880 yılından itibaren Amerikan kız eğitim faaliyetlerine bu binada devam edilmiştir. 1893 yılında yapıya bir kat daha eklenmiştir. Yapı günümüzde Erciyes Üniversitesi bünyesinde hizmet vermektedir.

33. AMERİKAN HASTANESİ

Amerikalıların misyonerlik faaliyetleri kapsamında gerçekleştirdikleri sağlık hizmetleri Talas'ta ilk olarak Dr. William Dodd tarafından verilmiştir. İlk hastane binası günümüze ulaşamamıştır. Ancak aynı mevkide Amerikalıların Talas'ta planlı olarak inşa ettikleri ilk bina, dispanser ve klinik olarak da kullanılmıştır. Yapı günümüzde Erciyes Üniversitesi bünyesinde hizmet vermektedir.

34. AMERİKAN ERKEK KOLEJİ

Ağbayır Caddesi'nde yer almaktadır. Henry Wingate'nin 1893 yılında Talas'a gelmesi sonrasında erkekler için bir okul açılmıştır. Erkek Koleji binası 1906 yılında Mr. Wingate döneminde inşa edilmiştir. Amerikan eğitim faaliyetleri 1967 yılına kadar bu binada sürdürülmüştür. Günümüzde Kayseri Büyükşehir Belediyesi bünyesinde hizmet vermektedir.

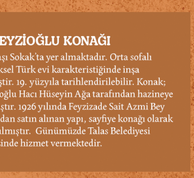
35. KUYUMCULAR ÇARŞISI

Düzyol Sokağı'nda yer almaktadır. Kesme taştan inşa edilmiş, düzenli bir yapıya sahip olan sıralı dükkânların oluşturduğu bir çarşıdır. Kuyumcular çarşısı olarak kullanılmıştır. Yan yana sıralanmış dükkânların her birinde bir giriş kapısı ve bir vitrin bulunmaktadır.

36. VALİ KONAĞI (ATATÜRK KÖŞKÜ)

Atatürk Bulvarı üzerinde yer almaktadır. 1927 yılında inşa edilmiştir. Atatürk, 4 Şubat 1934 tarihinde Kayseri'ye geldiğinde Talas'ı da ziyaret etmiş ve bu köşkte misafir edilmiştir. Konak bu ziyaretinde Atatürk'e hediye edilmiştir. Günümüzde Kayseri Valiliği tarafından "Vali Konağı" olarak kullanılmaktadır.

37. FEYZİOĞLU KONAĞI

Kayabaşı Sokak'ta yer almaktadır. Orta sofalı geleneksel Türk evi karakteristiğinde inşa edilmiştir. 19. yüzyıla tarihlendirilebilir. Konak; Bilerli oğlu Hacı Hüseyin Ağa tarafından hazineye satılmıştır. 1926 yılında Feyzizade Sait Azmi Bey tarafından satın alınan yapı, sayfiye konağı olarak kullanılmıştır. Günümüzde Talas Belediyesi bünyesinde hizmet vermektedir.

TARİHÇE

Talas, arkeolojik ve tarihi kentsel değerleriyle eski bir yerleşim yeri ve yerleşkesinde yaşamın devam ettiği önemli bir tarihi kenttir. Yerleşim, Ali Dağı'nın güneydoğusundan başlayarak doğu ve kuzey eteklerine doğru dağı çevreleyen yayda kurulmuş ve gelişmiştir. Şehrin kuruluş sürecindeki ilk yerleşme faaliyetleri miladın ilk yıllarına rastlamaktadır. Talas'ın eteklerinde kurulduğu doğal bir anıt niteliğindeki Ali Dağı (1869 m), Erciyes Dağı'nın (3916 m) volkanik faaliyetleri sonucunda üç tepeden oluşmuştur. Volkanik faaliyetlere bağlı olarak oluşmuş arazinin jeolojik yapısı Talas'ın yerleşme bölgesi olarak tercih edilmesinde etkili olmuştur.

Tarihi çevrede öncelikle barınma ve savunma ihtiyacının karşılanması amacıyla ilk olarak yamaç ve vadilerde kaya oyma sığınaklar niteliğinde mekânlar oluşturulmuştur. Aynı zamanda yer altı şehirlerinin bazıları su galerilerine bağlanarak "sarnıç" adı verilen su yapıları olarak da kullanılmıştır. Talas'ın geliştiği ve genişlediği bundan sonraki süreçlerde meydana getirilen yapılar, yerleşme seviyesinde bu altyapı değerlerine bazı noktalarda entegre olmuş ve on sekizinci yüzyıl sonrasında özellikle nitelikli bir karakter kazanan geleneksel konut kültürünü meydana getirmiştir. Buna bağlı olarak Talas'ın tarihi süreçte Geç Roma-Erken Bizans Devrinde ve Geç Osmanlı Devrinde yaşam ve yerleşme amacıyla özellikle tercih edilen bir bölge olduğu söylenebilir.

Geçmişe dair izler incelendiğinde Talas'ı özellikle Hıristiyanlığın erken devirlerinin en önemli merkezlerinden birisi olarak ifade etmek mümkündür. Buna bağlı olarak da on dokuzuncu yüzyılda Kayseri'yi ziyaret eden "Edmund Naumann" isimli seyyah, Talas'ın üçüncü yüzyılda kurulmuş bir şehir olabileceğini ve isim olarak Latince kökenli "Kutsal Savaş" anlamına gelen "Mutalaste"den dönüştüğünü öne sürmüştür. Malazgirt Zaferi sonrasında başlayan. Türk göçleri sonrasında Anadolu'ya gelen topluluklar Kayseri ve civarına da yoğun olarak iskân edilmişlerdir. İskân edilen toplulukların yöreye yerleştirilen bir kısmının bugünkü Kırgızistan'da yer alan Talas dolaylarından geldikleri ve göç ettikleri yerdeki şehir adlarını da yerleştikleri yerlere taşıdıkları kuvvetle muhtemeldir. Köken olarak, Orta Asya'daki Talas'ın yer adları ve fiziki özellikleri bakımından şehrimizle benzer yönleri vardır. Küçi Talas - Küçi Köy, Uluğ Talas - Yukarı Talas vs. bu benzerliklerden sadece birkaç tanesidir.

Selçuklu Devleti'nin dağılmasının ardından Beylikler ve Osmanlı Devleti arasındaki mücadelelerde el değiştiren Kayseri, Yavuz Sultan Selim Dönemi'nde kesin olarak Osmanlı Devleti hâkimiyetine girmiş ve Cumhuriyet'in ilanına kadar Osmanlı Devleti tarafından yönetilmiştir.

Talas merkezinde on dokuzuncu yüzyıl kayıtlarında bahsedilen otuz beş mahalle bulunmaktadır. Ermeni, Rum ve Türklerin bir arada yaşadığı Talas'ta, kayıtlardaki bilgilere göre mahallelerde nüfus içerisindeki oranların değişiklik gösterdiği bilinmektedir. Zaman içinde yerleşmenin büyümesine ve demografik yapının değişimlerine bağlı olarak Talas'ı oluşturan tarihi mahallelerin fiziki sınırları değişmiştir.

Talas, 1913 yılında Kayseri Sancağının Merkez Kazasına bağlı köy iken nahiye merkezi yapılmıştır. Cumhuriyetin ilanından sonraki süreçte mülkiyet taksimatı kayıtlarına göre, 1926 yılında Kayseri Vilayetinin Merkez kazasına bağlı dört nahiyeden birisi durumundadır. 1987 yılında ilçe olan Talas, günümüzde modernleşen yeni yerleşme alanlarıyla merkez ilçe konumundadır.